

ZASADNUTIE ČESKOSLOVENSKO-NEMECKEJ KOMISIE HISTORIKOV

V dňoch 17.—20. mája 1957 sa konalo v Bratislave na Povereníctve školstva a kultúry V. riadne zasadanie československo-nemeckej komisie historikov. Zasadania sa zo strany ČSR zúčastnili doc. J. Macek ako predseda, univ. prof. Miloš Gosiorovský, M. Praydová a prof. Poliškenský ako tajomník, za NDR univ. prof. K. Obermann ako predseda, H. Lötze, Gerhard Winkler a Štefan Doernberg.

Na zasadaní sa prerokúval rad otázok spolupráce nemeckých a československých historikov. Došlo k vzájomnej výmene pracovných plánov historických ústavov ČSAV a SAV a Historického ústavu Nemeckej akadémie vied, ako aj bibliografických zprávk. Komisia odporúčala zintenzívnenie spolupráce na témach, na ktorých sa obojstranne pracuje, zdôraznila nevyhnutnosť vzájomných pravidelných informácií o novinkách v odbornej literatúre a prijala uznesenie, že v Nemeckej demokratickej republike sa bude venovať zvýšená pozornosť prekladom čs. historických prác, ako aj recenziám o čs. historickej literatúre v časopise *Zeitschrift für Geschichtswissenschaft*.

Konkretizovali sa pracovné úlohy na spoločnom zborníku, ktorý bude obsahovať rad štúdií z nemeckých a československých dejín. Nemecké vydanie zborníka sa plánuje na začiatok roku 1958.

Otázky archívnictva a metodiky sa prerokúvali taktiež na pléne komisie. Text

zmluvy o vzájomnej spolupráci na poli archívnictva a požičiavania archíválií bude v krátkom čase obojstranne schválený. Komisia sa ďalej zaoberala otázkou dôkladného prediskutovania školských učebníc dejepisu a výmeny informácií o vývoji vyučovania histórie na vysokých školách.

Patričnú pozornosť venovalo zasadnutie aj výmene historikov medzi ČSR a NDR, ktoré sa v budúcnosti bude rozširovať. Na jeseň 1957 sa čs. historici zúčastnia jesenného zasadnutia Komisie pre dejiny Hanzy v NDR a medzinárodnej konferencie historikov pri príležitosti 40. výročia Veľkej októbrovej socialistickej revolúcie v Berlíne v októbri 1957. Okrem iných otázok sa prerokovali aj prípravy na zasadnutie Comité international a historického kongresu roku 1960.

Druhý deň rokovania, 18. mája 1957, konala sa za účasti členov komisie, pracovníkov HŮ SAV, Katedry dejín na Filozofickej fakulte UK a Vysokej školy pedagogickej diskusia o demokratických a národných hnutiach v druhej polovici 19. storočia. Úvodný referát mal prof. K. Goláň. Na základe skúseností, získaných v diskusii, rozhodla sa komisia usporiadať podobnú diskusiu o spoločných historických problémoch na VI. zasadnutí, na ktoré nemecká sekcia predloží návrh tém na diskusiu.

Priebeh a uznesenia československo-nemeckej komisie bol zhrnutý do záverečného protokolu, ktorý za nemeckú stranu podpísal prof. K. Obermann a za československú delegáciu prof. M. Gosiorovský.

M. Pišch

OSLAVA ŠESTDESIATEHO VÝROČIA VYJEDENIA PRVÝCH SLOVENSKÝCH ROBOTNICKÝCH ČASOPISOV

Pred šesťdesiatimi rokmi, 1. mája 1897, začal vychádzať mesačník *Nová doba*, orgán slovenského robotníctva, a 15. mája mesačník *Zora* — prvé slovenské robotnícke časopisy, ktoré plnili významnú úlohu orgánu slovenského robotníctva v Uhorsku v duchu proletárskeho internacionalizmu.

Pri príležitosti tohto významného jubilea usporiadal Slovenský výbor Sväzu československých novinárov a Prípravný výbor Slovenskej historickej spoločnosti dňa 23. mája 1957 slávnostný spomienkový večer za účasti profesorov vysokých škôl, pracovníkov historických inštitúcií a predstaviteľov kultúrneho a politického života. Slávnostný prejav o význame týchto robotníckych časopisov predniesol univerzitný profesor Miloš Gosiorovský.

V umeleckej časti slávnostného večera vystúpil s bohatým koncertom robotnícky spevokol Bradlan z Trnavy.

V. M.

KONFERENCIA O ČESKO-POLSKÝCH VZTAHOCH V TEŠINE

V dňoch 14.—15. júna 1957 konala sa v Cieczyne a v Českom Tešine z iniciatívy Wroclawského Towarzystwa Miłośników Historii a Zakładu Historii Śląska PANU, Slezského studijného ústavu v Opave a Slovanského ústavu ČSAV v Prahe a v Brne konferencia historikov o problematike, edičnej činnosti a štúdiu z odboru česko-poľských vzťahov a o otázkach národného obrodzenia českého a poľského ľudu v Sliezsku.

Na programe prvého dňa konferencie v Cieczyne boli referáty k problematike edície česko-poľských vzťahov v minulosti. Z poľských historikov prehovorili na túto tému prof. K. Maleczyński (Pol-

skie wydawnictwa źródłowe z epoki feudalizmu wymagające współpracy historyków szeskich) a prof. E. Maleczyńska (Informacja ogólna o wydawnictwie — Studia z dziejów cheskich i polskich). Referáty doplnili koreferenti, zástupcovia archívov z Wroclawi a z Katowic. Z českej strany prof. J. Macúrek (Čechové a Poláci v dokumentech v minulosti) zoznámil účastníkov porady s povahou chystanej edície dokumentov o česko-poľských vzťahov a upozornil na niektoré naliehavé otázky metodologickej povahy. Informácie o polonikách v českých archívoch podal dr. J. Radimský zo Státneho archívu v Brne. V diskusii rokovali českí a poľskí historici v troch sekciách: prvá sekcia riešila predovšetkým otázky edičné a časove sa obmedzovala do konca 16. stor., druhá sekcia sa zaoberala problematikou feudálneho veľkostatku na území českom a poľskom v 16. až 18. stor., tretia sekcia sa zaujímala najmä o otázky obrodenecké v prvej polovici 19. stor. na Tešínsku a vznikom a vývojom robotníckeho hnutia v tejto oblasti.

Hlavné referáty druhého dňa konferencie predniesli Wacław Długoborski (O rozvoji národného uvedomenia poľského obyvateľstva v Pruskom Sliezsku), Józef Chlebowczyk (Vývoj národnostného uvedomenia poľského obyvateľstva na Tešínsku) a Václav Záček (O obrodeneckom procese českého obyvateľstva na Tešínsku).

V bohatej diskusii podrobili referáty kritike tak po stránke vecnej, ako aj metodologickej a doplnili ich z českej aj z poľskej strany novým, prevažne archívnyim materiálom. V referátoch i v diskusii zdôrazňovali potrebu nového metodického postupu pri skúmaní poľsko-českých vzťahov.

Tešínska konferencia priniesla nepochybne veľa kladného. Povaha zložitej mnohonárodnostnej problematiky Sliezska si však žiada, aby sa budúce pracovné porady tohto druhu zvolávali za

účasti slovenských i nemeckých historikov.

A. Popovič

ZALOŽENIE SLOVENSKEJ HISTORICKEJ SPOLOČNOSTI

Dňa 22. júna 1957 bola založená na zakladajúcom valnom zhromaždení slovenská historická spoločnosť ako súčasť Československej historickej spoločnosti. Úlohy spoločnosti spočívajú v organizovaní a pestovaní výskumnej a odbornej práce v oblasti histórie, najmä so zreteľom na potreby výstavby socializmu a rozvoja marxistickej historickej vedy. Ďalšou úlohou spoločnosti je popularizácia histórie a prenášanie nových vedeckých výsledkov medzi široké rady odborných a pedagogických pracovníkov. Na zakladajúcom valnom zhromaždení zvolili výbor Slovenskej historickej spoločnosti. Jej predsedom sa stal prof. dr. Karol Goláň, dlhoročný zaslúžilý pracovník v oblasti slovenských dejín. Prerokovala sa aj otázka zriadenia pobočiek spoločnosti v oblasti stredného a východného Slovenska, ako aj iné otázky organizačného a pracovného charakteru. Dňa 26. júna t. r. konalo sa zakladajúce valné zhromaždenie Československej historickej spoločnosti v Prahe, ktoré zvolilo celoštátne orgány spoločnosti a položilo základy pre začatie jej práce.

Založenie Slovenskej historickej spoločnosti, ktorá bude združovať široký okruh historických pracovníkov na Slovensku, organizovať a usmerňovať ich prácu, stane sa iste významným medzníkom pre ďalší rozvoj slovenskej historickej vedy. —ph—

CELOŠTÁTNA PRÁVNOHISTORICKÁ KONFERENCIA

Starostlivosťou Kabinetu dejín štátu a práva v ČSR pri Ústave práva ČSAV v Prahe uskutočnila sa 19. a 20. júna 1957 v Prahe konferencia právnych his-

torikov, po ktorej sa už dávno volalo. Program konferencie bol rozvrhnutý tak, aby dosiahol aspoň v hlavných črtách úlohy dejín štátu a práva na území ČSR od najstarších čias do súčasnosti.

Zo slovenských účastníkov mal na konferencii referát prof. Rebro o špeciálnej právnohistorickej problematike Slovenska v záverečnej fáze uhorského feudálneho štátu. V úvode sa pokúsil o presnejšie vymedzenie slovenskej problematiky v rámci uhorských dejín štátu a práva, čo je prvoradou otázkou aj pre jednotné československé právne dejiny. Dôraz pritom nekládol len na slovenské zvláštnosti alebo len na dnešné slovenské územie. Z hľadiska slovenského považoval za dôležité skúmať a všímať si, nakoľko sa štátny a právny vývoj niekdajšieho Uhorska kladne či záporne odrážal vo vývoji spoločenského života na Slovensku, a to najmä v rozvoji slovenského etnika. Osobitne dôležité boli v tomto období roky 1750—1848, formovanie slovenského buržoázneho národa a zápas o slovenskú a tým aj slovenskú existenciu národa. V ostatnej časti referátu sa prof. Rebro zaoberal problematikou rozkladu feudalizmu a vyzdvihol rakúske vplyvy v Uhorsku, ako aj príklon Slovákov k Čechom v tomto období.

K obdobiu kapitalizmu za predmníchovskej republiky referoval dr. Jaroslav Houser z Kabinetu dejín štátu a práva v ČSR a dr. Leonard Bianchi z Kabinetu právnych vied SAV. K realizácii spoločnej koncepcie československých právnych dejín vyslovil dr. Bianchi praktickú požiadavku, aby českí aj slovenskí právni historici v budúcnosti spracovávali vo všetkých obdobiach aj styčné body česko-slovenských problémov, aj keď sa venujú špecifickým problémom českým alebo slovenským.

Záverečné hodnotenie konferencie podal prof. Vaněček. Konferencia schválila vo forme uznesení aj rad organizačných návrhov na koordináciu ďalšieho

historickoprávneho bádania u nás, na otázky publikačné, pedagogické, bibliografické a pod. Formulácie uznesení pripravila návrhová komisia v zložení prof. Vaněček, prof. Pošvář, doc. Vietor a súdruhovia Procházka, Doležal a Janoušek.

Konferencia bola dokladom toho, že Československo má dosť široký káder právnych historikov-marxistov, ktorí pri dobrej organizácii vedeckého bádania môžu splniť nielen vlastivedné úlohy v dejinách štátu a práva na území ČSR, ale prispievajú aj vo vedeckom odkrývaní všeobecných dejín štátu a práva, v právnej orientalistike, byzantistike, slavistike a germanistike. Zatiaľ sa nadhodili hlavné problémy a vyznačili sa smery výskumu. Pracovníci tohto úseku sa vzájomne spoznali a zblížili. Najbližšie stretnutie právnych historikov by sa malo niesť už v riešení takých konkrétnych problémov, ktoré si vyžadujú kolektívny pohľad väčšieho počtu bádateľov.

L. Bianchi

VII. SJAZD ČESKÝCH A SLOVENSKÝCH GEOGRAFOV V BRNE

V dňoch 2.—5. júla 1957 sa konal v Brne VII. sjazd českých a slovenských geografov, ktorí sú združení v Československej spoločnosti zemepisnej (Slovenskej spoločnosti zemepisnej). Sjazdu sa zúčastnil veľký počet geografov z českých krajín i zo Slovenska. Okrem úvodných prednášok, ktoré odznali po otvorení sjazdu (ktorému predsedal člen korešpondent ČSAV univ. prof. dr. Fr. Vitásek z Brna), rokovalo sa v dvoch sekciách, a to v sekcii kartografickej a fyzicko-

geografickej a v sekcii pre hospodársku a historickú geografiu. V sekcii kartografickej upozornil inž. dr. Fr. Novák na Passyho a Bayerovu mapu Moravy, ktoré vyšli na začiatku 19. stor. a súvisia do značnej miery so staršou mapou Müllerovou z roku 1716. Dr. J. Purgina v tejto komisii hovoril o výtoky Dunaja zo Slovenskej brány pri Bratislave v novoveku na základe kartografického materiálu, ale nebral pritom náležitý ohľad na iné spôsoby zisťovania zmien toku Dunaja v tejto časti jeho toku, takže jeho vývody neboli presvedčivé. V sekcii pre hospodársku a historickú geografiu zaujali predovšetkým referáty univ. prof. dr. J. Doberského, týkajúce sa rozboru dedinského osídlenia v Čechách, doc. dr. Fr. Roubíka o zaniknutých osadách v Čechách (tomuto problému by sa mala venovať sústavná pozornosť i na Slovensku) na základe súpisu spracovaného podľa doterajšej celkovej i monografickej literatúry a hlavných prameňov a sústavnejšieho štúdia stôp zaniknutých osád v teréne. Referát dr. J. Martinku z Geografického ústavu SAV sa týkal hydrografických pomerov poriečia riek Bodrogu a Slanej v 18. stor. Referent podal celkový obraz zmien v tomto kraji, na tvárnosť ktorého mali veľký vplyv močariny, vytvorené spomínanými riekami. V rámci sjazdu uskutočnila sa aj dvoj-denná exkurzia účastníkov sjazdu do západnej a juhovýchodnej Moravy, ktorá okrem poznatkov hospodársko-geografických upozornila aj na mnohé zaujímavosti sídelno-historické, z nich najviac upútala účastníkov prehliadka slavkovského bojiska z roku 1805.

Bk